

Prawne aspekty publikowania obiektów cyfrowych w modelu Open Access

Barbara Szczepańska

kierownik biblioteki i zasobów informacyjnych

kancelaria prawna Lovells H. Seisler sp. kom.

Lovells

Podstawowe terminy

- treść prawa autorskiego
 - autorskie prawa osobiste
 - autorskie prawa majątkowe
- umowy prawa autorskiego
 - umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych
 - umowa licencyjna
 - licencja wyłączna
 - licencja niewyłączna
- Creative Commons
- domena publiczna

Czasopisma Open Access – modele

- bezpłatny dostęp do wszystkich artykułów, w zasadzie bez ograniczeń, na licencji (CC), lub wymagający logowania (darmowa rejestracja)
- dostęp do pełnych treści oferowanych on-line możliwy po upływie określonego okresu czasu (embargo lub rooling embargo)
- dostęp do tekstów zaraz po ich opublikowaniu, na krótki czas
- tylko część numeru jest udostępniana bezpłatnie, zwykle mniej istotna, np. artykuły wstępne, recenzje
- tylko część numeru jest udostępniana bezpłatnie, zwykle zasadnicze części publikacji, czyli artykuły prezentujące wyniki badań naukowych
- wersja papierowa czasopisma jest sprzedawana w prenumeracie, a wersja elektroniczna jest dostępna od razu za darmo

Czasopisma Open Access - relacja wydawca - czytelnik

- nieograniczone wykorzystanie, rozpowszechnianie i reprodukcja artykułów, pod warunkiem właściwego cytowania, czyli podania źródła – często stosowana jest licencja CC Uznanie autorstwa
- wykorzystanie tekstu musi mieć związek z prowadzonymi badaniami naukowymi bądź działalnością edukacyjną
- zdarza się, że wydawca wprowadza ograniczenia dla komercyjnego wykorzystania tekstu bądź nakazuje uzyskanie zgody na takie wykorzystanie
- ograniczeniu może być poddana ilość kopiowanego materiału

Czasopisma Open Access - relacja wydawca - autor

- umowy licencyjne o charakterze niewyłącznym
- autor otrzymuje prawo do umieszczenia preprintu w repozytorium instytucjonalnym
- umowa o przeniesienie praw autorskich, jeśli czasopismo jest wydawane w formie papierowej i rozprowadzane w płatnej prenumeracie

Czasopisma Open Access – rozwiązania polskie

- wersja internetowa dodatkiem do wersji papierowej
- umowy o przeniesienie praw autorskich
- brak informacji na temat warunków, na jakich udostępnia się pełne teksty w Internecie

Archiwa i repozytoria Open Access – polityka gromadzenia

- umowy licencyjne o charakterze niewyłącznym
- zgoda autora na zmiany formatu
- deklaracja autora, że przysługują mu autorskie prawa osobiste i majątkowe do przesyłanego tekstu
- deklaracja autora, że jego dzieło nie narusza niczyich praw autorskich
- klauzula ograniczająca wykorzystanie materiałów tylko do celów niekomercyjnych, jak edukacja, badania, etc.
- jeśli autor nie wyraża zgody na otwarty dostęp do jego publikacji, zastrzega się, że dostęp do pełnego tekstu jest możliwy tylko dla określonej grupy odbiorców
- za udzielenie licencji autorowi nie przysługuje wynagrodzenie
- twórcom repozytorium przysługuje prawo do zachowania dodatkowej kopii publikacji w celu jej archiwizacji

Pola eksploatacji w umowach licencyjnych

- umieszczenie utworu w bibliotece cyfrowej
 - zwielokrotnienie techniką cyfrową
 - wprowadzanie do pamięci ogólnie dostępnego komputera
- lub
- wprowadzanie do pamięci komputera dostępnego w bibliotece (na terenie kampusu)
 - zezwolenie na przeglądanie treści
- lub
- udostępnianie w sieciach komputerowych (Internecie)
- lub
- rozpowszechnianie online:
 - dla wszystkich
 - tylko dla studentów
 - tylko dla studentów uczelni należących do konsorcjum
- a także
- zezwolenie na wydruk w ramach dozwolonego użytku (dyskusyjne jest czy jest to pole eksploatacji, czy raczej zgodne z prawem wykorzystanie tekstu)

Archiwa i repozytoria Open Access - zasady udostępniania

- dostęp do publikacji zamieszczanych w repozytorium jest nieograniczony
- może być ograniczony hasłem lub numerem IP
- udostępnianie tylko spisów treści
- kopia dokumentu może być zgodnie z prawem wykonywana na własny użytek
- zakaz reprodukcji, redystrybucji i odsprzedaży materiałów pobranych z biblioteki cyfrowej

Projekt ROMEO/SHERPA

- kolor zielony: pełna zgoda na archiwizację preprintów i postprintów
- kolor niebieski: zgoda na archiwizację postprintów
- kolor żółty: zgoda na archiwizację preprintów
- kolor biały: brak zgody na archiwizację

Projekt i2012 główne problemy

- długoterminowe przechowywanie obiektów cyfrowych
- dzieła, których nakłady się wyczerpały
- dzieła osierocone

Problemy sygnalizowane przez polskich bibliotekarzy

- zakres dozwolonego użytku
- udostępnianie poprzez lokalne terminale znajdujące się na terenie bibliotek
- wersja cyfrowa publikacji – kopia czy nowe wydanie

dziękuję za uwagę

Barbara Szczepańska

barbara.szczepanska@lovells.com

Lovells
